

Merkatu legeen menpeko irtenbide faltsuak

Mundu honetako lurren herena estaltzen duten basoek gizakion erasoaren jasan behar izan dute azken mendeetan. Orain, mehatxu berriak ari zaizkie gehitzen aurrez zeudenei. Nazio Batuen Erakundeak, deforestazioari aurre egiteko eta karbono emisioak gutxitzeko xedez, REDD estrategia jarri nahi du abian, baina ingurumen arloko GKE askok ohartarazi du hori ez dela benetako irtenbidea, eta gainera kalte ugari eragingo diela basoetako biztanleei.

| UNAI BREA |

PLANETA HONETAKO bizidunontzat, basoak funtsezko ekosistema dira. Klima erregulatzen dute, biodibertsitate gordailu dira eta urez hornitzen gaituzte, besteak beste. Elikagai iturria ere badira, eta gizakiok, gainera, jateko ez ezik beste hainbat gauzatarako erabiltzen ditugu basoetako landareak: egurra lortzeko, sendagaiak egiteko... WRM elkarteko (Baso Tro-

pikalen Aldeko Mundu Mugimendua) Teresa Pérezek gogorarazi duenez, milioika pertsona bizi dira basoetan, edota basoari esker. NBERen Batzar Nagusiak Basoen Nazioarteko Urte izendatu zuen 2011, eta horren karietara plazaratutako datuen arabera, 300 milioi lagun bizi dira munduko oihanetan, Hegoalde globaleko herrialdeetan batik bat, eta orotara

ALEXANDER LEES

BASOAK

1.600 milioi lagunek ateratzen dute bizimodua oihan horietatik. “Basoak babes-tea ezinbestekoa da pertsona horien interesak defendatzeko”, dio Pérezek, “baina komunitate horiek ez dituzte bermatuta beren eskubideak basoekiko. Gobernuentzat, eta basoetan interes ekonomikoak dauzkatenentzat, milaka urtez hor bizi izan direnak kanporatu beharreko arrotzak dira. Haiei egotzi nahi diete deforestazioaren errua, argi dagoen arren arrazoiak beste batzuk direla”. Esperientziak erakusten du, dio Pérezek, bertakoen eskubideak errespetatu diren lekuetan gor de dela ondoen oihana.

Egurraren industria eta meatzaritza dira, WRMko kidearen berbetan, basoen galeraren erantzule nagusiak. FAOk (Nazio Batuen Elikadura eta Nekazaritza Erakundea) egindako txosten batek dio 2000 eta 2010 urteen artean 130 milioi hektarea baso galdu zirela munduan. Frantziako Estatuaren edo Espainiakoaren gainazalaren hiru halako baino zerbait gutxiago. Galera handienak Hego Amerikan eta Afrikan gertatu ziren. Aurreko hamarkadan, 1990etik 2000ra, are gainazal handiagoa galdu zen, 160 milioi hektarea. Basoaren atzerakada moteldu bada ere –eta berehala ikusiko dugu tentuz hartu beharreko datua dela hori–, kopuruak oso kezagarriak dira FAOren beraren esanetan.

Zer da basoa?

WRMren webgunean irakur dezakegu honako: “FAOk dioenez, 2000-2010 tartean baso

SCIENTIFIC FRONTLINE

Basoak berebiziko garrantzia du ur hornikuntzan. Argazkian, Amazonas oihana.

“Orain dela urte batzuk kanpaina abiatu genuen FAOk basoaren definizioa alda dezan. Haiantzat, zuhaitzen monolaborantza sailak ere basoak dira. Horrek deforestazio estatistikak zurrizten ditu, baina sail horiek ez dituzte betetzen benetako basoaren funtzio ekologikoak”

Teresa Pérez, WRMko kidea

galera txikiagoa izan zen landatutako baso kopuruak gora egin zuelako. Landatutako zuhaitz sailak munduko baso guztien %7 dira”. Baina WRM ez dago ados FAOk erabiltzen duen basoaren definizioarekin, Teresa Pérezek azaldu digunez: “Orain dela urte batzuk kanpaina bat abiatu genuen FAOk bere definizioa alda dezan. Haiantzat, zuhaitzen monolaborantza sailak ere basoak dira, eta horrek hobetu egiten ditu deforestazioari buruzko estatistikak. Baina monolaborantza eremuak ez dira basoak, ez dituzte betetzen basoen funtzio ekologikoak”. Aitzitik, arazoak sortzen dituzte, Pérezen iritziz. Batetik, biodibertsitate galera eragiten dute; bestetik, ur kontsumitzaile handiak dira, eta benetako basoa, aldiz, ur hornitzailea da. Horrez gain, monolaborantza eremu

bat jabetza pribatua da. Halako bat landatzeko asmoz lurra erosten duenak aurrez bertan bizi zirenak bota ditzake, eta izan ere halaxe gertatzen ari da munduko leku askotan.

Zuhaitz landaketak mundu osoan aragozten ari dira, eta deforestazio datuak zurrizten dituzte. Esate baterako, monolaborantza sailak kontuan hartuz gero, azken urteotan AEB eta Europako baso gainazala handitu egin da, Ekologistak Martxaneko Jaume Grauk dioskunez. Alta, WRMk adierazitako irizpideei jaramon eginez gero, zuhaitz monolaborantza bera da deforestazioaren eragileetako bat. Izan ere, batzuetan oinarritzko basoa –aipatutako funtzio ekologiko guztiak betetzen dituen– erazten da haren lekuan landaketa egiteko. Helburuak egurra, papera eta, azken urteotan batez ere, bioerregaiak eskuratzea da.

REDD estrategia

Azken urteetan, basoen kontserbazioaren arazoa klima aldaketarekin lotu izan da. Hainbat arrazoi daude horretarako. Jaume Grauk azaldu digunez, karbono dioxido emisioen zergatietako bat –emisio guztien heren bat gutzira– deforestazioa da. Lehenik eta behin, deforestazioaren bitarteketako bat basoa erretzea delako. Bestetik, zuhaitzak desagertzean eguratsko CO₂-a atzemateari uzten diotela-

Egurra eskuratzea da oraindik baso sailak desagertzearen arrazoi nagusia, baina azken urteetan indarra hartzen ari dira beste batzuk.

ko. Eta hirugarrenik, zoruan milaka urtetan pilatutako CO₂-ak errazago ihes egiten duela-ko atmosferara zoru horrek basoak ematen dion egonkortasuna galdu eta gero.

2005ean aipatu zen lehen aldiz, Klima aldaketari buruzko Nazio Batuen Esparru Konbentzioan, REDD estrategia. Siglen esanahia hau da: deforestazioak eta basoen degradazioak eragindako emisioen gutxitzea.

Hiru urte geroago, hasierako ideiarri beste helburu batzuk erantsi zitzaizkion: kontserbazioa, erabilpen jasangarria eta basoetako karbono erreserben handitzea. Harrezkeroztik, REDD+ siglak erabiltzen dira estrategia izendatzeko. Momentu honetan ehunka proiektu pilotu daude martxan munduan, denak edo ia denak herrialde tropikaletan, eta epe zehatzik adierazi ez bada ere, espero da

TALLERES MITXELENA

S.COOP.

Torno bertikala: Ø 4.200 x 2.000

Fresadora: 10.000 x 3.500

Barrenatze mekanizatua

Talleres Mitxelena, S.Coop.
 Eziago Poligonoa • Zikuñaga Auzoa • 20120 HERNANI (Gipuzkoa)
 T 943 55 25 12 - 16 • F 943 55 28 16 • info@talleresmitxelena.com

www.talleresmitxelena.com

REDDen adibide bat: Kongo

WRM ELKARTEAK REDD estrategiaren proiektu pilotu biren berri eman zuen 2011ko abuztuan argitaratutako buletinean. Horietako bat Kongoko Errepublika Demokratikoan dago abian, zehazki, Tayna eta Kisimba-Ikobo erreserba naturaletan. Conservation International (CI) GKEa da proiektuaren sustatzailea, Walt Disney konpainiak emandako finantzazioarekin. Zazpi milioi dolar, guztira. Diru guztia ez dago kio Kongoko proiektuari, ordea, Peruko zenbait baso babestea ere akordioaren barruan baitago. 500.000 hektarea baso kontserbatzea da helburua. Horrela, ustez, 900.000 CO₂ tona emititzea galaraziko litzateke.

Internetez lortu zitekeen informazioa urriegia zelakoan, WRMko zenbait kide Kongora joan ziren, egitasmoaren nondik norakoak

bertatik bertara behatzeko asmoz. Teresa Pérezek gogoratzen duenez, bertakoek ezer gutxi zekiten REDD estrategiaz. “Hitz eman zieten diruarekin eskolak, osasun zentroak eta abar eraikiko zizkietela, baina momentuz ez da horrelakorik gauzatu. Gauzatu den bakarra da ehizarako, landareak biltzeko... lehen sartzen ziren lekuetara sartzeko debekua”. 2009an sinatu zuten akordioa CIk eta Walt Disneyk, baina proiektuaren inpaktua neurtzeke zegoen WRMk bere buletina argitaratu zuenean, horregatik ez zen dirurik inon ageri. Neurketak egiten ez diren bitartean, ez dago ordainketarik. Lehen emaitzak aurten edukitzea espero zuten.

Proiektuaren sustatzaileak bertakoak “sentsibilizatzeari” ekin zioten hasiera-hasieratik. Alegia, basoa kontserbatzearen garrantzia

ikusarazi nahi zieten, hark gordetzen duen karbonoa dela eta. Bertako buruzagi bik sinatutako agiri batek frogatzen ei zuen bertako komunitateek alde aurretik emana ziotela onespina egitasmoari, baina WRMkoek ikusi ahal izan zuten, onespina hori ez zen hain erabatekoa. Izan ere, buruzagi bi horiek talde askoren iritzia kontuan hartu gabe sinatu zuten onespina. Hala, eskualdeko biztanle ugari aurka agertu dira, REDDen proiektuak beren betiko lur eta basoekiko eskubideak kentzen dizkie eta. Gainera, gardentasun falta salatu dute: bertako inork ez dauka CI eta Walt Disneyren arteko akordioak diotenaren berri zehatzik. Sustatzaileak entzungor agertu dira aldarrikapen horien aurrean, eta ez dute inolako pausorik eman gatazka konpontzeko, WRMren esanetan.

oso epe laburrean REDD+ ofizialki abian jartzea. Emisioak gutxitzea eta deforestazioa geldiaraztea helburu txalogarriak dira, baina elkarte ekologista askok uste dute REDDek mesede baino kalte gehiago egingo duela, abiapuntu okerra baitu. Ekonomia ardatz daukan abiapuntua, salatu dutenez.

WRMk bere agerkariaren zenbaki oso bat eskaini zion REDDi, iazko abuztuan. Bertan, kritika zorrotza egiten dio estrategiari. *Los pecados del enfoque REDD+* (REDD+ ikuspuntuaren bekatuak) artikuluan diotenez, deforestazioak askoz eragin txikiagoa dauka klima aldaketan erregai fosilen errekontzak baino, eta gainera, oso eragin desberdina da. “Deforestazioak askatzen duen karbonoa eta erregai fosilek askatutakoa maila berean jartzea premisa faltsua da, klima aldaketaren arrazoi nagusia erregai fosilen konbustioaren gorakada baita. Milioika urtez lur azpian pilatuta egon den eta landareen ziklo naturalean parte hartzen ez duen karbono horrek eragin du berokuntza globala. Deforestazioaren emisioak galarazteak erregai fosilen emisioak konpentsatu ditzakeela esatea gezurrezko argudioa erabiltzea da. REDD karbono iturri bakarrak arduratzen da, bigarren mailako iturria dena gainera, eta ez die heltzen deforestazioaren sakoneko arrazoiei”.

REDD+ estrategiako proiektuek neurketa konplexuak behar dituzte, baso batek zenbat karbono gordetzen duen zehazte aldera. Aurreikusten denez, dirua ordainduko da baso hori kontserbatzearen truke, baina Teresa Pérezek salatu du ez dagoela garbi diruaren mugimenduak nondik norainokoak izango diren. “Ustez, eta hori da REDDen alde erabiltzen den argudioetako bat, basoan bizi diren komunitate pobreek dirua eskuratu ahal izango dute baso hori kontserbatzeagatik, baina egiazki oso zaila izango da talde horiek dirurik lortzea, besteak beste basoko karbono kopurua neurtzea oso zaila delako, eta lan hori nekez egin ahal izango dute bertako komunitateek. Aldiz, Mendebaldeko enpresak izango dira horretaz arduratuko direnak”. Horrek dakarren arazoa da enpresa horiek basoaren jabetza eskuratuko dutela aurrena. Dagoeneko REDDen zenbait proiektu pilo-

Dagoeneko, REDDen zenbait proiektu pilotuk erakutsi dute ondorio negargarriak dituztela basoetako biztanleentzat, euren betiko bizimodua egitea eragozten baitaie

tutan behatu denez –ikus goiko koadroa–, ondorioa negargarria da basoetako biztanleentzat, kontserbazioaren aitzakiarekin euren betiko bizimodua egitea eragozten baitzaie.

Basoak pribatizatzeko bidean

Gaur egun, munduko basoen %80 jabetza publikokoak dira, baina REDD bezalako estrategia batek pribatizazioa areagotu dezake. Ekologistak Martxaneko Jaume Grauk ohartarazi digunez, “proiektuetarako diru funtsak borondatearen arabekoak dira. Nork ipiniko ditu sosak? Mendebaldeko gobernuek, dagoen krisiarekin? Ez, enpresek ipiniko dute, baina trukean zerbait irabaztekoan, bestela ez. Besteak beste, Hegoaldean baso bat kontserbatzearen truke Iparraldean karbonoa emititzen jarraitu ahal izango dute, batak bestea berdintzen duelakoan”.

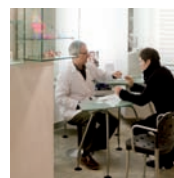
FAOk basotzat jo arren, uhaitzen monolaborantzak ez ditu betetzen benetako basoaren funtzio ekologikoak. Argazkian, olio-palmondo sail bat, Indonesian. Asiako herrialde horretan izugarritzko atzerakada bizi du bertako jatorrizko oihanak, laborantza intentsiboren mesedetan.

Testuinguru berriak, arazoa moteldu beharrean, handitu egiten ditu Teresa Pérez iritziz: “Ekonomia berdea kontzeptu berriaren ardatzetako bat basoak izango dira. Basoaren funtzio guztiak merkatugai bihurtu badaitezke, mehatxu berriak gehituko zaizkie dagoeneko existitzen direnei. Baliteke, esaterako, etorkizun ez oso urrunean basoak pribatu bihurtzea bertan dagoen ura merkaturatu ahal izateko”. WRMkoaren ustez, lehentasunezkoa da basoetan bizi direnen eskubideak bermatzea. “Haiei esker gorde da oraindik daukaguna, eta haiek eduki behar lukete basoaren jabetza eta kontrola”. Hori litzateke Pérezen ustez basoen mesederako hartu beharreko lehen neurria, pribatizazio mekanismoak albo batera utzita. Momentuz, ordea, merkatuaren oihana gailentzen ari da. ■

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia · T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

Zerbitzua
Kalitatea
Garantia

